

N:o 111.

Af herr **J. A. Jonsson** i Hökhult m. fl., om *skrifvelse till Kongl. Maj:t* angående vilkoren för försäljning af malt-drycker.

Det torde väl knappast med fullt giltiga skäl af någon kunna förnekas, att icke en af de allra viktigaste betingelserna för ett lands materiella blomstring är dess inbyggares yrkesskicklighet och arbetsförmåga inom de olika näringsgrenarna, äfvensom att den högsta grad af frihet får göra sig gällande i afseende på försäljningen af de tillverkade varorna. Att så är förhållandet synes oss ådagalagdt derigenom, att denna frihet i stort sedt varit den dominerande grundprincip, omkring hvilken svenska folkets näringslagstiftning sedan lång tid tillbaka rört sig.

Och hvilka hafva nu följderna af ett dylikt tillvägagående blifvit? Enligt vårt förmenande en knappast af någon anad utveckling och blomstring på samhällets olika kulturområden.

Men oaktadt sålunda en väl afpassad frihet i bildlik mening kan sägas vara näringarnas verkliga lifsluft, måste dock undantag från den gifna regeln göras, allt efter näringens art och beskaffenhet, ty i annat fall blifva vissa näringar, i stället för att vara till något gagn, en aldrig sinande källa till ständigt elände för land och folk.

I detta afseende bedja vi endast få fästa uppmärksamheten på rusdryckstillverkningen. En dylik näring kan omöjligt tillerkännas samma mått af frihet för produktionens afytttrande som andra näringar. Emot någonting sådant måste omfattande säkerhetsåtgärder vidtagas.

Så har också skett i vårt land. I samhällets sanna intresse har rusdryckslagstiftningen hos oss måst blifva en undantagslagstiftning, vidt

skild från den, som fått göra sig gällande för andra näringar. Till skydd mot de farliga följderna af rusdryckstillverkningen har man visserligen vidtagit åtskilliga säkerhetsåtgärder, men kunna dessa ännu anses vara fullt tillräckliga? Vi tro ej så vara förhållandet, och i denna omständighet finna vi tillräcklig anledning för vår framställning till Riksdagen.

Enligt gällande lag äro ganska omfattande bestämmelser gifna för handeln med starkare maltdrycker, och detta med rätta. Ty man torde utan öfverdrift kunna påstå, att större delen af svenska folket numera anser en dylik köpenskap, der den ej utöfvas under stark kontroll och begränsning, skadlig icke allenast för individen, utan äfven för samhället. En stor mängd kommuner på landet hafva också gjort allt hvad som göras kan för att blifva densamma qvitt, och äfven nått detta mål till och med i sådana fall, då inom kommunen funnits gästgifveri, som haft laglig rättighet att försälja maltdrycker. Ty åtminstone å den del af den småländska landsbygden, som vi närmast känna till, hafva icke så få gästgivare frivilligt afstått från rättigheten att försälja starkare maltdrycker.

Men när kommunerna efter årslånga sträfvanden kommit derhän, så har ölflo den å nyo mångenstädes börjat välla fram på grund af den bryggeriegarne medgifna rätten att genom kringfö ring afyttra egna tillverknin gar.

Att så får ske, synes oss vara en brist i vår lagstiftning af den stora betydelse, att densamma mångenstädes helt och hållet omintetgör den större delen af befolkningens sträfvan för nykterhetens befrämjande. Och man kan ju med skäl fråga, hvad lagens i öfrigt goda bestämmelser skola tjena till, när man med tillhjälp af dem icke på något sätt förmår att verk sam t motarbeta en dylik handel.

Hvilken skada denna affärsverksamhet åstadkommer, tro vi hvar och en, som egnat densamma någon uppmärksamhet, väl känner till. På de förfrågningar, vi derom gjort i skilda delar af vårt land, har man en stämmigt svarat, att denna kringfö ring af starkare malt drycker är mycket skadlig, samt att man snarast möjligt önskar blifva befriad från densamma.

Visserligen tro vi, att det åtminstone för alla nykterhetsvänner skulle vara af intresse att taga kännedom om de svar, vi på våra förfrågningar sålunda erhållit, men då detta blefve allt för vidlyftigt och då olägen heterna af denna försäljning torde vara temligen enahanda öfverallt, der missbruk med densamma förekommer, anse vi oss icke böra anföra svaren mer än ifrån några få personer.

Den ene af dem, mångårig landstingsman och framstående kommunalman, skrifver:

»Jag kan icke underlåta att omtala mina bekymmer öfver de rullande ölkrogarna, som under lagens skydd oförhindrade få öfversvämma landsbygden med sitt förderfbringande innehåll. Å en liten vägsträcka här gå fyra stora laster för hvarje vecka. Här äro unga pojkar, som gå på fabriken och tjena rätt bra med pengar, men öl måste de hafva, om det sedan blir aldrig så knappt till mat och kläder. Ölvagnarna utgå från staden kort före skymningen. De vilja helst vara i mörker med sin försäljning, då de bättre kunna handla efter godtfinnande.

Det är förvånande, att icke kommunerna ega samma rätt att besluta om ölhandeln som om spirituosa försäljning.»

Från ett af landets största och bäst skötta fabriks-etablissement meddelar en af arbetarnes och samhällets förtroendemän:

»De största vådorna, som följa med detta sätt att kringföra öl — nemligen med ölvagnar — är för oss och måhända alla dylika platser den lätthet, som derigenom uppstår för pojkar och minderårige att åtkomma detta rusmedel, hvarigenom dessa ungdomar, som dricka öl, utan undantag grundlägga begynnelsen till dryckenskap med alla dess sorgliga följder.

Visserligen heter det, att ölet skall lemnas inom hus, men att kontrollera, om så sker, är dock ganska vanskligt, då, som ofta händer här, ölvagnarna hålla på våra vägar och gator bortåt midnatten, helst under den mörka årstiden. Kommersen fortgår buteljvis till hvem som helst, blott ej ölkusken tror sig vara observerad.

Försäljning af starkare maltdrycker bör endast ske under samma vilkor som försäljning af brännvin och andra spirituösa drycker.»

En allmän åklagare har på den till honom framställda frågan svarat:

»I härvarande samhälle finnes ett litet bryggeri. Under senare hälften af år 1900 och tre qvartal af 1901 fans å samhället, förutom den ganska stora arbetarebefolkningen vid en fabrik, en daglig arbetsstyrka på omkring 120 man vid ett större byggnadsföretag. Ölhandeln vid bryggeriet, som endast skedde till afhemtning, vann därför en afsevärd omsättning. Ölet afhemtades visserligen, men utdracks till största delen strax utanför å den förbilöpande allmänna vägen till stort men för ordning och säkerhet. Den starka afsättningen vållade, att det å bryggeriet tillverkade ölet icke räckte till, men bryggeriföreståndaren lät från ett större stadsbryggeri under 3:dje qvartalet 1900 per jernväg tillsända sig

flere vagnslaster öl, hvilket äfven utminuterades i hur små kvantiteter som helst.

Till följd af ofta upprepade oordningar och slagsmål utanför bryggeriet fastställdes förbud för försäljning af öl till afhemtning å de två kreatursmöten, som årligen hållas, samt å torgdagar, som hållas en gång i veckan, intill kl. 12 på dagen.

Detta gaf troligen ett å annan ort beläget bryggeri anledning att sända ölvagnar den 2 mil långa vägen hit, der ölet, å tid då förbud gälde för härvarande bryggeri, försåldes från vagnen å landsvägen till förbigående personer i huru små partier som helst. Åtalad för denna handel, som jemväl sköttes på det sätt, att öl per jernväg sändes hit och här lastades på den ofta härstädes under flere dagar stationerade ölvagnen, svarade bryggeridisponenten, att han gifvit ölutköraren instruktioner att endast lagligt medelst utbudande och afyttrande inom hus till derstädes boende försälja bryggeriets tillverkningar.

Vid marknaden i september 1901, då ortens kronolänsman förberedt sig på att hindra utminutering från det främmande bryggeriets ölvagn, stannade ölutköraren utanför länsgränsen, belägen endast 10 minuters väg från härvarande torgplats, och skickade ridande bud upp till torget, som der högt förkunnade, att ölvagn stannat utanför länsgränsen. Marknadsfolket tågade då i samlad trupp till ölvagnen, der ölutköraren icke ens gaf sig sken af att handla lagligt, utan på landsvägen höll öppen krog. Ölet tog snart slut, men en ny sändning kom så fort medhinnas kunde, och äfven den blef på kort tid slutsåld.

Föreståndaren för det omnämnda större byggnadsföretaget, som genom arbetarnes täta påhelsningar vid ölvagnen svårt hindrades i sitt arbete och urståndsattes att till kontraherad tid hafva sin byggnad färdig, erbjöd hos disponenten för det främmande bryggeriet, att den förlust, som uppkom genom inhiberande af ölvagnsutskänkningen, skulle blifva fullt ersatt, men detta anbud blef ej antaget.»

På detta för god ordning och sedlighet ytterst olämpliga sätt sker understundom försäljningen från bryggeriernas ölvagnar mängenstädes ute på landsbygden, och därför hafva helt naturligt de restriktiva bestämmelser, som under senare år införts i kongl. förordningen angående försäljningen af vin och maltdrycker i afsigt att minska de för landet uppstående olägenheterna af kringföring för försäljning deraf, icke varit till fyllest. Det synes oss därför, att det enda verksamma korrektivet mot denna för befolkningens ekonomi och moral skadliga rörelse vore att göra

all kringföring för försäljning af maltdrycker beroende af kommunalnämndens medgifvande. Då numera nästan inga andra handelsvaror kringföras för försäljning, borde väl äfven maltdryckstillverkare kunna vara belåtna med att deras produkter finge försälas endast der försäljningsrätt erhållits. Till att i möjligaste mån hindra ölfodens framvällande på landsbygden vore detta efter vårt förmenande en åtgärd, som skulle helsas med glädje af alla verkliga vänner af god ordning.

Möjligen invändes häremot, att en sådan anordning äfven skulle medföra, att vanligt svagdricka, som ännu i afvaktan på ny maltdryckslagstiftning lyder under samma bestämmelser som öl och porter, icke genom kringföring finge försälas. Ett dylikt argument synes oss dock skäligen betydelselöst för landsbygden. Ty äfven om man der förbjöde kringföring och försäljning af det oskadliga och helsosamma svagdrickat, så skulle landtbefolkningen med största lätthet sjelf nu som förr kunna tillverka sitt behof af nämnda dryck och derigenom sannolikt få densamma långt mera närande, än den många af våra bryggerier nu för tiden hafva att bjuda på. Och för öfrigt stode det ju konsumenterna hädanefter som hittills fritt att direkt från bryggerierna hemta sitt förråd af hvarjehanda maltdrycker, ty någon inskränkning derutinnan afses icke med denna vår framställning.

På grund af det nu anförda hemställa vi vördsamt,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga sådan ändring i gällande kongl. förordning af den 24 oktober 1885 angående försäljning af vin och maltdrycker m. m., att kringföring för försäljning af dessa drycker på landsbygden får ega rum endast i fall medgifvande dertill erhållits af vederbörande kommunalnämnd.

Stockholm den 27 januari 1902.

Carl Johansson,
Aflösa.

J. A. Jonsson,
Hökhult.

W. Bengtsson,
Häradsköp.

J. G. Hazén.